

aktørers side, så burde dette aspekt have haft en mere fremtrædende placering ved udvælgelsen af kilderne, i introduktionen og i de ledsagende arbejdsoplysninger, end tilfældet er nu.

Dersom episoden først og fremmest skal forstås under denne aktiviserings- og mobiliseringssynsvinkel, bliver den efter min opfattelse af større interesse end ellers. Det spørgsmål melder sig så, om de danske reaktioner skal ses under den samme synsvinkel, altså om danske organisationer og enkeltpersoner bevidst brugte nogle i sig selv ret ligegyldige (men naturligvis potentielt truende og alvorlige) udtalelser fra slesvig-holstensk nazistisk side til at få mobiliseret og aktiviseret det nationale beredskab på dansk side – ikke nødvendigvis fordi man opfattede grænsen som reelt særlig truet, men for at få det tyske mindretal, nazificeret eller ej, inddæmnet og isoleret? Også denne synsvinkel forekommer – når det overordnede problem er forholdet mellem dansk og tysk i grænselandet – nok så interessant som for eksempel spørgsmålets behandling på regeringsniveau. Udgiverne burde også have inddraget denne problemstilling – i det mindste i introduktion og arbejdsoplysninger, hvis det er for vanskeligt at finde materiale dertil – og det så meget mere, som synspunktet ikke kan være dem ubekendt.

Alle teksterne er gengivet på originalsproget med parallelle oversættelser til det andet sprog. Det er yderst hensigtsmæssigt, men det er ikke hensigtsmæssigt, at opsætningen af tekster m.m. er foretaget således, at det er vanskeligt at orientere sig på siderne. Hertil kommer, at der i høj grad savnes en samlet oversigt over de gengivne kilder. Arbejdet med oversættelserne, korrekturlæsningen og annoteringen (herunder med realnoter) er heller ikke alle steder ført så langt, som det havde været ønskeligt – specielt, når sigtet med udgivelsen også er undervisningsformål.

Trods dette er der naturligvis ingen tvivl om, at fremtidig beskæftigelse med de dansk-tyske forhold i grænseområdet i denne periode vil kunne have god nytte af denne kildeudgave.

Jørgen Elklit

ERIK JENSEN: Mellem demokrati og fascisme. Træk af Konservativ Ungdoms organisatoriske og ideologiske nyorientering 1932-34. Odense Universitetsforlag, 1983. 154 s., ill. 90 kr.

Erik Jensen vil »analysere gennembruddet af KU's agitatoriske og ideologiske nyorientering 1932-34 og i forbindelse hermed påpege nyorienteringens forudsætninger samt klarlægge organisationens placering i forhold til moderpartiet«. Bogen er vokset ud af et speciale. Endnu en stilistisk og sproglig gennemskrivning ville være kommet den til gavn. Desuagtet skal udgivelsen hilses velkommen, ikke mindst fordi forfatteren er i stand til at forholde sig nøgternt over for et emne, hvis behandling oftest har været præget af faste formler af fordømmende karakter. KU'erne med de lange støvler og bidetængerne figurerer jo i enhver beskrivelse af 30'erne som en fast bestanddel til advarsel om, hvor galt det kunne gå.

Erik Jensen kalder KU's uniformering for »blot én begivenhed i en lang række . . ., der fik bægeret til at flyde over og uniformsforbudet til at falde«. Det er muligt. Det er også muligt, at der er tale om et tilfældigt sammenfald i tid. I de samme dage i april 1933 løb nazisterne i Slesvig-Holsten storm mod grænsen, og

årsagen til uniformsforbudet er måske nok så meget at finde i Nordslesvig. Sønderjyderne ønskede brunskjorterne forbudt, men et sådant forbud måtte iflg. P. Munch være generelt og gælde alle skjorter.

Samtidig med alt det ydre rabalder foregik udformningen af KU's »indre ideer«. Erik Jensen trækker liniere bagud, dels til »Det unge Danmark« og de betragtninger over konservatismens teori, som Alfred Bindslev fremførte i tidsskriftet »Det nye Danmark« i 1929-30, dels til Ole Bjørn Kraft, der var stærkt optaget af den korporationsmodel, der kom til udfoldelse i Mussolinis Italien.

Den netop udklækkede cand.polit. Jack Westergaard blev 24 år gammel formand for KU i 1932. Erik Jensen skildrer ham som et arbejdsjern, der formulerede sig som en ordret oversættelse af latin. Men er det tilstrækkelig forklaring på, at KU i hans formandsperiode kunne fordoble sit medlemstal og blive en faktor, om ikke inden for dansk politik, så i hvert fald inden for konservatismen? Hvis ikke det var ham, der evnede dette, hvem var det da?

Jeg er enig i Erik Jensens konklusion, at der i KU »neutraliseredes en række højreradikale kræfter, hvis pendant i andre lande formåede at få større politisk slagkraft« (s. 125), men jeg er ikke overbevist om, at hele æren derfor er Christmas Møllers. Ingen af KU-koryfæerne havde nemlig, når det kom til stykket, mulighed, mod eller vilje til at bryde med det konservative parti, hvor meget de end snakkede om KU's idémæssige og politiske uafhængighed. De vidste alle, at karrieren gik gennem partiet, og derfor forblev KU »spændt for den parlamentariske vogn«. Omvendt ville heller ikke Christmas Møller tage noget brud med den sprælske ungdomsorganisation. Således var Aksel Møller i 1936 ikke dennes kandidat til formandsposten, men et kompromis mellem parterne. Da det omsider i 1938 kom til brud og storvask, var det ikke fremkaldt af Christmas Møller. Det blev heller ikke, som Erik Jensen skriver (s. 126), fremkaldt af Westergaard »sekunderet« af »en betydelig del af den store medlemsskare«. Det begyndte ude i KU-folket i frustration over, at KU blev koblet på Christmas Møllers forfatningspolitik, og Westergaard sluttede sig først til, da alle slagne veje frem i den politiske karriere havde lukket sig for ham.

Erik Jensen lader kun sin fremstilling gå til 1934, og det er forsvarligt, for så vidt som de første år i mange henseender er de interessanteste. Mindre forsvarligt er det, at han standser op umiddelbart før resolutionen fra marts 1934 (der bringes som bilag) og det egentlige program fra september samme år. Her burde en analyse og en komparation med partiets program (der også er anbragt som bilag) have været kronen på værket. Ingen kilder taler som bekendt for sig selv.

Aage Trommer

KAARE RÜBNER JØRGENSEN: Det gælder din frihed. En film om Danmarks besættelse. Skrifter udgivet af Historisk Institut ved Københavns Universitet bind XIV. København, Den danske historiske Forening, 1982. 362 s. 93 kr.

Filmkritikken ved Københavns Universitet har taget et stort skridt fremad med publiceringen af Kaare Rübner Jørgensens omarbejdede konferensspeciale fra 1975. Forladt er den tidligere snævre og perspektivløse fokusering på billedsiden autencitetsproblematik til fordel for en bred præsentation af filmens ophavssitua-